

A SZUBJEKTÍV BIZTONSÁGÉRZETET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK MAGYARORSZÁGON¹

TÓTH PÉTER – HORVÁTH HELGA²

Összefoglalás

Tanulmányunkban arra keressük a választ, hogy melyek azok a főbb jellemzők, amelyek hatással vannak az egyén által megélt, szubjektíven értelmezhető biztonságérzetre Magyarországon. Ehhez elsőként bemutatjuk a szubjektív biztonságérzet fogalmának nemzetközi és hazai megközelítéseit, a biztonságérzetét befolyásoló külső és belső elemeket, annak szintjeit, majd egy országos mintán 2014-ben elvégzett lakossági kérdőíves kutatás első eredményein keresztül értelmezzük az elméleti keret alkalmazhatóságát.

Kulcsszavak

jól-lét, szubjektív biztonságérzet, bűnözéstől való félelem, biztonságérzet szintje

Summary

In our study, we seek the answer to the question, what are the main features that affect subjective sense of security of individuals in Hungary. To do this, first we introduce the concept of the subjective sense of security of international and domestic approaches to internal and external elements that affect the sense of security. The practical applicability of the theoretical framework was examined on the results of a national survey carried out in 2014.

Key words

well-being, subjective sense of security, fear of crime, level of security

¹A tanulmány a TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0069. Társadalmi konfliktusok – társadalmi jól-lét és biztonság versenyképesség és társadalmi fejlődés című projekt keretében a magyar állam és az Európai Unió támogatásával készült.

² Dr. Tóth Péter, egyetemi adjunktus, SZE KGK RKT, ptoth@sze.hu

Horváth Helga, doktorandusz hallgató, SZE ÁJK DI, horvath.helga77@gmail.com

Bevezető

A 20. század végén tapasztalható gazdasági, társadalmi és politikai változások egy folyamat részei, amelynek kimenetele ma még nem ismert számunkra. Az azonban bizonyossá vált, hogy az emberi életút egyes szakaszait definiáló dimenziók hatása megváltozott, a felnőtté válás, a családalapítás, a munkavállalás mint nagy szakaszhatárok elmosódni látszanak. A posztmodern emberi életút folyamatos, individuális választások alapján alakul, ami magában rejti a rizikót, magasabb stresszhelyzetet teremtve a 21. századi embernek (Beck 2003). Ezzel párhuzamosan a gazdasági meghatározottságú dimenziók értelmezési kerete is megváltozott, újabb externáliák, köztük az általunk vizsgálni kívánt biztonság faktora is fontossá vált. Az emberi boldogulásnak, boldogságnak, a problémákkal való megküzdés sikerességének bemutatásakor a gazdasági mutatószámok nem elegendők. A gazdasági válság pedig új megközelítések kialakítását és az ezzel kapcsolatos párbeszédet is katalizálta.

Az alábbi írás egy, a fenti változásokra reflektálni kívánó, átfogó kutatás egyik szeletét kívánja bemutatni. Kutatócsoportunk a Stiglitz és munkatársai által meghatározott (Stiglitz et. al., 2009), a gazdasági jóléten túli jól-lét dimenzióinak elméleti keretét felhasználva kívánja kutatni a jól-lét mérhetőségét és összefüggéseit a posztmodern társadalomban. Ennek egyik elemeként a biztonságérzetet jelölik a fenti szerzők. Az alábbi írásban ezen fogalom konceptualizálásával és operacionalizálhatóságával foglalkozunk. Tesszük mindezt egy, 2014 első felében lefolytatott, 2000 fős országos reprezentatív lakossági adatfelvétel adataira és eredményeire támaszkodva. A biztonság fogalmi kereteinek tisztázása és a főbb faktorok meghatározása után a kriminológiai aspektus szempontjából értelmezhető dimenziók: a bűnözéstől való félelem és a bűnözéssel kapcsolatos nézetek szociodemográfiai meghatározottságát mutatjuk be.

A biztonság fogalmi keretei

A széles körben ismert Maslow-i szükséglet-hierarchia elmélet sok szempontból meghaladottá vált mára a tudományos diskurzus szereplői számára, azonban már ebben az elméletrendszerében is felfedezhető a biztonságérzet mint alapvető szükséglet, melynek kielégülése alapként szolgál más, magasabb rendű szükségletek megfogalmazásához. Maslow rögtön a fiziológiai szükségletek után, másodikként elemzi a biztonságérzet szükségletét, mely akkor tud megfogalmazódni, miután a fiziológiai szinten felmerült szükségletek kielégültek. Azt a törekvést

feltételezi, hogy az egyén körülményei viszonylag kiszámíthatóak és előre jelezhetőek legyenek, ezzel teremtve meg a fejlődés és továbblépés lehetőségét. Az elmélet veleje, hogy az emberi viselkedést mindig a következő szinten megfogalmazódó szükséglet kielégítésére irányuló törekvés határozza meg. Amennyiben a szükséglet kielégítése megtörtént, jelentősége megszűnik és a viselkedés szempontjából indifferenssé válik.

Maslow elméletének kritikusai megfogalmazták, hogy a szükségletek rendszere nem feltétlenül hierarchikus, nem minden szükséglet sorolható be a rendszerébe, valamint a kielégített szükséglet nem feltétlenül aktivál magasabb rendű szükségletet illetve a magasabb rendű szükségletek tekintetében túl nagyok az egyéni különbségek ahhoz, hogy univerzális érvényű rendszerként értelmezzük őket.

Tay és Diener (2011) 60.865 fő résztvevővel (123 országból) tesztelték a maslow-i elméletet jelenkori kutatásukban, mely a föld minden főbb régiójára kiterjedt. Az adatgyűjtést 2005 és 2010 között végezték. A válaszadók a maslow-i elméletben szereplő öt szükséglettel kapcsolatban adtak válaszokat (alapvető fiziológiai szükségletek, biztonsági szükségletek, társas igény, megbecsülés, önmegvalósítás). A kutatás eredményei alátámasztották, hogy az alapvető szükségletek tekintetében nem beszélhetünk kulturális különbségekről, azonban a szükségletek hierarchiájával kapcsolatban már ez nem mondható el. Sőt, a kutatók megállapították, hogy a szükségletek egymástól függetlenül is működhetnek és az emberi boldoguláshoz mindegyikre szükség van.

Maslow elmélete meghaladottá vált mára, azonban a biztonság iránti igény mint univerzális elem megmaradt a jól-lét kutatásokban. A helyzete annyiban változott, hogy nem hierarchikusan, hanem egymás mellettiségben értelmezik a többi szükséglettel.

Az ENSZ World Happiness Report nevű 2013-as felmérése az egyes országok boldogságindexének megállapításakor többek között olyan változókat vesz figyelembe, mint a várható élettartam, a korrupció érzékelt jelenléte, a közbiztonság, az életút megválasztásának szabadsága, a szociális ellátórendszerek hatékonysága vagy a munkanélküliségi ráta (Helliwell et. al. 2013).

A fenti példákból látható, hogy a közbiztonság, a biztonságérzet vizsgálata az elméletalkotókat és a gyakorlatorientált kutatókat is egyaránt foglalkoztatja, illetve kutatásaik során többször merül fel viselkedés alakító tényezőként ennek szerepe és minősége.

A szubjektív biztonságérzet ill. annak foka az emberi magatartást és viselkedést alapvetően befolyásoló tényező. Számtalan emberi

cselekedet mögött mint motiváló tényezőt lelhetjük fel a biztonságérzet kérdését. A jelenség egyrészt leírható érzések szintjén, másrészt jobban megfogható, konkrét valóságjellemzőkkel is. Érzésként pszichológiai kategóriáról beszélhetünk, mely a valóságos, alátámasztott adatok által előre jelzett, várható viselkedéssel akár ellentétes is lehet. Megfigyelhető, hogy egyes kultúrákban más és más tényezők váltanak ki különböző viselkedéstípusokat, ezért elmondható, hogy a szubjektív biztonságérzet által indukált viselkedéstípusok kultúránként eltérőek lehetnek. A kézzel fogható, valóságos adatok szintjén beszélhetünk az alábbi tényezőkről: bűnügyi statisztikák, egyes bűncselekmények előfordulásának valószínűsége egyes területeken, az emberek által meghatározott költség-haszon elemzések (megéri-e és mennyit befektetni a biztonságba), ill. olyan tudományterületek, mint a veszélyelemzés vagy szcenárióelemzés (optimista és pesszimista forgatókönyvek elemzése és összevetése).

A szubjektív biztonság szintjei és az azt meghatározó külső és belső tényezők

A probléma konceptualizálása során arra törekedtünk, hogy minél átfogóbb képet kapjunk a szubjektív biztonságérzetet meghatározó tényezőkről. A meghatározott elemek az alábbiak: pszichés helyzet, nyilvánosság, környezet, tapasztalatok, intézmények és társadalmi helyzet.

A (1) *pszichés helyzet* egyénenként eltérő, sajátos adottság, adódik olyan tényezőkből, mint személyiségtípus, figyelem/figyelmetlenség, hangulat, szorongás, fáradtság. A *nyilvánosság* szerepe ezen a téren is óriási és alapvető szemléletformáló, hiszen minden ember biztonságérzetét befolyásolják a hozzá elérő hírek és tájékoztatások a világban és szűkebb környezetében történt eseményekről. Ezt árnyalja, hogy az egyén milyen szinten tudatos médiafogyasztó, ill. milyen intenzitással fordul a világ eseményei, politikai, gazdasági, bűnügyi és egyéb híradásai felé. A (2) *környezet* szerepe abban áll, hogy az egyén tisztában van azzal, hogy lakóhelye és annak környéke milyen kategóriába esik a településen belül, mennyire tapasztalja, hogy a közvilágítás hiányos vagy az utcák elhanyagoltak, szemetesek esetleg olyan csoportok mozognak, melyek zavarják az ott élők nyugalmát, biztonságérzetét. Az egyén (3) *korábbi tapasztalatai*, lakókörnyezetében, családjában, ismerősei körében történt korábbi esetek és ezekről szerzett benyomásai fontos, akár viselkedést is meghatározó elemként bukkannak fel a befolyásoló tényezők között. A (4) *központi állami és önkormányzati intézmények* ügymenete, reagálási ideje,

láthatósága és átláthatósága szerepet játszik a problémánk meghatározásában és a biztonságérzet egyik befolyásoló tényezőjeként jelenik meg. Abból, hogy a nyomozóhatóság, az egyes hivatalok és ügyfélszolgálatok milyen módon és milyen hatékonysággal lépnek fel egyes helyzetekben, az egyén többfajta tapasztalatot szerez és mindezt beépíti viselkedésébe. Végül fontos faktorként jelenik meg a problémakörben az egyén (5) *társadalmi helyzete*, státusza.

Jelen dolgozatban a fenti elemek közül részletesen és konkrétan az alábbi három tényezővel foglalkozunk: társadalmi helyzet, tapasztalatok és környezet. Ezen faktorok voltak alkalmasak arra, hogy a rendelkezésre álló lakossági adatbázisból operacionalizálni tudjuk őket.

A szubjektív biztonságérzet értelmezése a magyar lakosság körében

Az előző fejezetben tárgyaltak alapján a szubjektív biztonságérzet három, határozottan elkülönülő szintjét tudtunk meghatározni, melyeket (1) mikroszint, (2) mezoszint és (3) makroszint néven választottuk szét.

Makroszintnek az általános, lakóhelytől független, univerzális biztonságérzetet nevezzük. Mezoszint alatt értjük az egyén lakókörnyékét, települését. A mikroszinthez tartozik a legszűkebb lakókörnyezet, a lakás vagy ház, ill. a konkrét szomszédság. A lehatárolt szintek segítettek abban, hogy a problémát több szempontból, rétegenként tudjuk megközelíteni és feldolgozni.

Makroszint

A megkérdezettek tízfokú skálán határozhatták meg (több más kérdéssel együtt) arra a kérdésre adott válaszukat, hogy mennyire fontos számukra a biztonságérzet. A válaszadók túlnyomó többsége a skála felső harmadában jelölte meg a véleményét ebben a kérdésben. A kérdésekre adott válaszok átlaga: 8,92 volt. Ebből látható, hogy a válaszadók fontosnak tartják ezt a kérdéskört, azonban a későbbiekben kiderült, hogy vannak olyan problémás területek, melyek előbbre sorolódtak a biztonsággal kapcsolatos kérdéseknél, ha a probléma fontosságát tartják szem előtt. Az egyes szociodemográfiai jellemzők bevonásával elvégzett elemzések a következőket mutatták a biztonság fontosságával kapcsolatosan: sem nemi, sem korosztályi, sem a lakóhely szempontból nincsen összefüggés a biztonságérzet mértéke kapcsán. Az iskolázottság esetében elmondható, hogy az érettségizett és felsőfokú végzettségűek számára fontosabbnak tűnik a biztonság érzete, mint az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők esetében, azonban ezek a különbségek egészen kicsik. A legfeljebb nyolc általánossal rendelkezők körében a

biztonságérzet fontosságának átlaga 8,79, míg a felsőfokú végzettségűek körében ez az átlag 9,9.

Az egyéb problémákkal való összehasonlításban és a fontossági sorrend felállításában a biztonságérzet javításának igénye kimaradt a három legfontosabb megnevezett probléma csoportjából. A megkérdezettek aktuálisabb, mihamarabbi megoldásra váró problémának ítélték a közbiztonsággal szemben a jövedelem, az egészség és a lakáshelyzet problematikáját. További, még ebben a kérdéscsoportban megemlített témák az alábbiak voltak: alacsony gyerekszám, a demokrácia állapota, az emberek egészségi állapota, mindennapi megélhetés, környezetszennyezés, erkölcstelenség, alkoholizmus, kábítószer-fogyasztás, az oktatás hiányosságai, öngyilkosságok száma, idősek és fiatalok közötti ellentét, etnikai problémák jelenléte, közbiztonság.

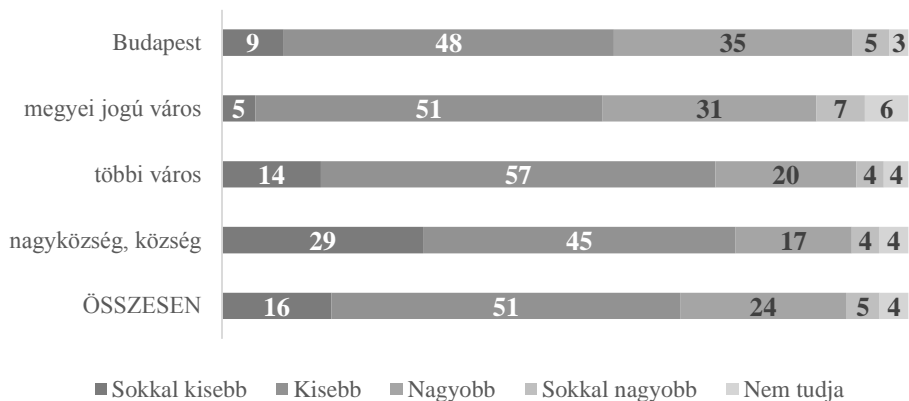
A fenti kérdés valójában három kérdést jelentett. Az első két kérdés a legfontosabb, legsúlyosabb és a második legsúlyosabb országos probléma bejelölését kérte a válaszadóktól, míg a harmadik kérdésben az ország szempontjából a legkevésbé fontos problémakört kellett bejelölniük. A kérdezettek 3,7%-a szerint a közbiztonság helyzete a legsúlyosabb Magyarországon, 6,9%-uk szerint pedig a második legsúlyosabb probléma. (Összehasonlításként leírjuk, hogy a legtöbbször jelölt probléma a napi megélhetés volt, amit a kérdezettek 56,2%-a jelölt.) Azoknak az aránya, akik az általunk felsorolt tényezők közül a közbiztonság helyzetét tartották a legkevésbé égető problémának az országban, 4,8% volt. Összesítve a megkérdezettek 15,4%-a viszonyult pozitív vagy negatív módon a témához, a nagy többség számára azonban nem ez volt az elsődleges, az életét és az ország életét befolyásoló dimenzió.

Mezoszint

A lakossági adatfelvétel során négy településtípusra (főváros, megyei jogú város, város, nagyközség/község) reprezentatív adatokat kaptunk arra nézve, hogy az egyes településtípusokon élő lakosság milyenek érzékeli a lakóhelyén a bűnözés mértékét az országos átlaghoz képest. Az adatokból látható (1. ábra), hogy a községekben élők gondolják a legnagyobb százalékban, hogy a lakóhelyükön az országos átlaghoz képest sokkal kisebb a bűnözés (29% gondolja így), míg ez az arány a megyei jogú városokban élők körében a legkisebb (5%). Ezzel párhuzamosan, a megyei jogú városokban élők gondolják a legnagyobb arányban, hogy náluk a bűnözés mértéke az országos átlaghoz képest

sokkal nagyobb (7% gondolja így). Minden településtípusnál megfigyelhető, hogy a „kisebb” és „sokkal kisebb” válaszok együtt az összes válasz több, mint felét teszik ki, tehát az emberek szerint a lakóhelyükön kisebb vagy sokkal kisebb mértékű a bűnözés, mint az országos átlag.

1. ábra: A bűnözés mértéke a kérdezett településén a kérdezett véleménye alapján, az országos átlaghoz viszonyítva, a különböző településtípusok csoportjaiban. N=2028, Cramer' V=0,170 Sig: 0,00

Forrás: kérdőívek alapján saját szerkesztés

Ebből arra a következtetésre juthatunk, hogy a média, a nyilvánosság szerepe valóban nagyon meghatározó, hiszen a híradásokból megismert nyugtalanító esetek általában az egyén szempontjából nézve messze, tőle kényelmes távolságra történnek, melyek hatása alól képes magát kivonni, úgymond „ez itt/nálunk/mifelénk nem történhet meg” típusú gondolattartalmakat előidézni.

Az általunk kapott eredményeket összehasonlítva Patkós Csaba és Tóth Antal 2012-es tanulmányában közzétettekkel, érdekes irányvonalakat láthatunk és továbbmutató következtetéseket vonhatunk le a témában. Tanulmányukban a 2010-2011-es országos adatokból (ENYÜBS adatbázis) vontak le következtetéseket, melyben megállapították, hogy a fővároson kívül egyes népszerű turisztikai desztinációk (Balaton, Tisza-tó környéke) és határátkelő helyek (főként határrendészeti esetek miatt) mutattak kimagasló bűnözési statisztikákat,

ezen kívül ebbe a kategóriába még jó néhány megyei jogú város is beleesett.

A legkedvezőbb helyzetű települések (melyek bűncselekmények által a legkevésbé érintettek) közé egy város sem került. Ezek alapján a lakossági kérdőívben megkérdezettek nagyjából jól, bár alapvetően optimistán határozták meg saját településtípusuk bűnesetekkel való fertőzöttségének mértékét.

Mindezek mellett a szerzőpáros részletesen elemzi a magyarországi helyzetet aszerint is, hogy a bűnelkövető milyen lakóhellyel rendelkezik. Ennek ismeretében beszélnek geográfiai értelemben bűnkibocsátó és bűnbefogadó területekről. Ezek mellett azt is megállapítják, hogy kapcsolat fedezhető fel egy-egy terület gazdasági fejlettsége és a regisztrált bűnelkövetők száma között, vagyis az elmaradottabb területeken magasabb az elkövetők gyakorisága, de nem feltétlenül lakóhelyükön követik el a bűncselekményeket, hanem a korábban már említett frekventáltabb területeken (pl. főváros, turisztikai központok stb.)

Amennyiben a különböző bűncselekmény-típusokat külön-külön elemezzük, látható, hogy a magyar lakosság különbözőképpen érzékeli az egyes bűncselekmények súlyosságát. A biztonságérzettel kapcsolatos elemzések többsége csak a betörések és rablások, illetve az erőszakos, élet elleni bűncselekmények hatásaival számol, azonban jelen kutatás a gazdasági és a szervezett bűnözés jelenlétére és súlyára is rákérdezett a lakosság települése kapcsán. A bűncselekmények súlyosságát a válaszadók egy ötfokozatú skálán jelölték, ahol az ötös érték a legsúlyosabb problémákat jelölte. A legtöbb esetben a városi lakókörnyezet jelenti azt a határt, ami felett a probléma súlyossága jelentősen megnő, a megyei jogú városok és a főváros lakossága az országos átlag felett értékelt minden bűncselekményt településükön (*1. táblázat*). A legnagyobb különbségek a községek és a főváros lakosai között a szervezett bűnözés súlyosságának megítélésében láthatóak, míg a legkisebb különbség a betörések és rablások esetében volt. A legrosszabb a megítélése a gazdasági bűncselekményeknek és a szervezetet bűnözésnek a fővárosban (3,02 az átlag), a legkevésbé súlyosnak pedig az erőszakos bűncselekmények (1,70) és a szervezett bűnözés (1,61) bizonyult a községek lakóinak körében.

1. táblázat: Az egyes bűncselekmény típusok súlyosságának érzete a különböző településtípusok lakóinak körében (átlag)

	betörések, rablások	erőszakos, élet elleni cselekmények	gazdasági bűncselekmények	szervezett bűnözés
<i>Budapest</i>	2,97	2,73	3,02	3,02
<i>megyeszékhely, megyei jogú város</i>	2,80	2,60	2,68	2,50
<i>többi város</i>	2,65	2,16	2,50	2,11
<i>nagyközség, község</i>	2,31	1,70	1,77	1,61
<i>Magyarország</i>	2,64	2,22	2,40	2,20

Forrás: kérdőívek alapján saját szerkesztés

Mikroszint

Azt már korábban kifejtettük, hogy a bűnözés, a bűnmegelőzés, a közbiztonság, az áldozattá válás és ezek szintjei, minősége a társadalom egészét érintő, a lakosság életminőségét alapvetően befolyásoló jelenségek. Mindezek még nagyobb hatással vannak az egyének mindennapjaira, amennyiben saját bőrükön, közvetlen környezetükben érzékeli és tapasztalják a bűnelkövetést és saját vagy közvetlen családtagjuk sérelmére követnek el dolog elleni vagy személy elleni bűncselekményt. Az áldozattá válás olyan speciális, fizikailag és pszichésen megterhelő helyzetet eredményez, mely alapvetően befolyásolja a személyek későbbi viselkedését, bizalmát, motivációit a további időszakokra.

A bűnözéstől való félelem kutatása több évtizednyi múltra tekint vissza Európában és az Amerikai Egyesült Államokban. Kriminológiai, közgazdasági, humángeográfiai, urbanisztikai megközelítései is léteznek a problematikának. Ebből a sokszínű, multidiszciplináris keretből most a félelem területi vetületeit emeljük ki. Ezt a megközelítést már alkalmazták Magyarországon, amikor a 2003-as *viktimizációs vizsgálat* adatait elemezték. Ebből kiderült, hogy az áldozattá válás nem fejt ki akkora hatást a későbbi véleményekre. A területi jellemzők ennél erősebbek (Kó 2005).

A válaszadók nagy többségének (91%) a fenti kérdés alapján nem volt olyan tapasztalata, mely mikroszinten befolyásolta volna a

szubjektív biztonságérzetet, azonban kb. 9% válaszolt a kérdésre igennel, ezek szerint a válaszadók közel egytizede testközelből élhette meg a személyes szférájának megsértését, megtapasztalhatta az áldozattá válás következtében kialakult sérülékeny, kiszolgáltatott helyzetet.

Az 2. ábrán jelenítettük meg a mikroszinten megjelenő biztonságérzettel kapcsolatos másik kérdésre („Szokott-e félni bűnözőktől, ha éjjel egyedül van a lakásában/házában?”) adott válaszokat. Az eredményekből látszik, hogy a „mindig” kategória elenyésző. A teljes lakosság mindössze 1,9%-a jelölte be ezt a választ, ők azok, akik otthonukban is állandóan fenyegetve érzik magukat. A gyakran kategóriában a legmagasabb arányban válaszokat adó megyék az alábbiak: Jász-Nagykun-Szolnok (13,4%), Nógrád (12,5%), Bács-Kiskun (12,2%) és Borsod (9%). A „soha” kategóriában előjáró megyék pedig Somogy (77,8%), Fejér (77,5%), Vas (77,2%), Zala (74,6%) és Veszprém (73,1%).

2. ábra: Szokott-e félni bűnözőktől, ha éjjel egyedül van a lakásában/házában? kérdésre adott válaszok megyei bontásban.

Forrás: kérdőívek alapján saját szerkesztés

Ezen eredményeket a 2010-2011-es adatokból dolgozó Patkós-Tóth (2012) tanulmány eredményeivel összevetve a következőket tapasztalhatjuk. Az ismertté vált bűncselekmények számait megyénként tekintve Pest megye kiemelkedik az országos átlagból, utána következik

Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. A skála ellentétes oldalán, a legkedvezőbb helyzetű megyék bűncselekmények számait tekintve a következők: Vas, Nógrád és Tolna megye.

Ezzel a felsorolással nem egyezik az a megoszlás, mely a bűnelkövetők lakóhelye szerint állít fel rangsorokat. Ilyen szempontból a legtöbb elkövetőt kibocsátó megyék: Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg. További hét megye az országos átlag fölött van (Hajdú-Bihar, Komárom-Esztergom, Baranya, Nógrád, Jász-Nagykun-Szolnok, Heves és Tolna megye), ezeket nevezi a szerzőpáros bűnkibocsátó megyéknek, mert az itt nyilvántartott elkövetők elsősorban nem saját lakóhelyükön, hanem a fővárosban, vagy kedvelt turisztikai régiókban követik el a cselekményeket. A bűnelkövetők gyakoriságát tekintve a legkedvezőbb helyzetben Vas, Győr-Moson-Sopron és Fejér megye van.

Ha települési szinten vizsgáljuk a kérdést, akkor hasonlóan a mezoszintnél leírtakhoz, a megyei jogú városok és a főváros kiugró adatai mutatkoznak meg több esetben is. A 2. táblázat utolsó sorában a korábban már említett áldozattá válás mértékét írtuk le, aminek az országos aránya közel 9%-ot ért el az erőszakos bűncselekmények esetében. Minél nagyobb a település, annál magasabb ez az érték, a megyei jogú városokban és a fővárosban pedig az országos átlagnál magasabb az arány. Ha az otthon megélt félelmet vizsgáljuk települési szinten, akkor az imént felvázolt összefüggés nem olyan egyértelmű. A félelem intenzitásában a megyei jogú városok és a kisebb városok lakossága erősebb érzelmeket él át, mint a fővárosi lakosok. Félelmet soha nem érzők csoportjában ellenben ismét a lakosságméret által meghatározott, azzal egyenes arányban változó értékek jelennek meg, ahol a községekben lakók között találjuk a legnagyobb arányban (64,1%) azokat a lakosokat, akik nem érznek félelmet otthonukban, míg ez az arány a fővárosban a legkisebb 50,3% (2. táblázat).

2. táblázat: Betöréstől való félelem mértéke és a tényleges áldozattá válás esélye az egyes településtípusokban (%) $N=2028$, Cramer' $V=0,078$ Sig: 0,00 és Cramer' $V=0,079$ Sig: 0,00

	Szokott-e Ön félni a bűnözőktől, ha éjjel egyedül van a lakásában/ házában?						Áldozattá válás erőszak (%)
	Soha	Néha	Gyakran	Mindig	Nem tudja	Összesen	
<i>Budapest</i>	50,3	43,8	4,1	1,4	0,5	100	13,6
<i>megyeszékhely, megyei jogú város</i>	58,7	32,8	5,8	2,4	0,2	100	10,4
<i>többi város</i>	62,6	30,1	4,8	2,3	0,2	100	7,5
<i>nagyközség, község</i>	64,1	27,5	6,4	1,3	0,7	100	6,4
<i>Magyarország</i>	60	32,3	5,4	1,9	0,4	100	8,9

Forrás: kérdőívek alapján saját szerkesztés

Befejezés

Írásunkban bemutattuk, hogy a biztonságérzetnek hány szintje létezik, ezekre milyen faktorok hatnak. Külön kiemeltük a kriminológia által használt bűncselekményekkel kapcsolatos elképzeléseket, érzéseket, ezek értékeinek települési és területi meghatározottságát. Bebizonyosodott, hogy ha a klasszikus kemény változók mentén nem is mutathatóak ki különbségek, de területi alapon már igen.

Vizsgálatunk nem minden aspektusát sikerült azonban itt kibontanunk. A továbbiakban lehetőségünk lesz a jól-lét további elemének elemzésére a szubjektív biztonságérzettel való viszonyának feltárására is. Nem tértünk ki például az egészségi állapot és a biztonságérzet viszonyrendszerének taglalására, sem a környezeti elemek és a biztonságérzet kapcsolatára.

Irodalom

- Beck, U. (2003): *A kockázattársadalom. Út egy másik modernitásba.* Századvég Kiadó, Budapest.
- Kó J. (2005): Félelem keletről nyugatra: A bűnözéstől való félelem területi sajátosságai Magyarországon. *Kriminológiai Tanulmányok*, 42., 41-67.

- Louis Tay, Ed Diener. (2011): Needs and Subjective Well-being Around the World. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(2), 354-365.
- Maslow, A. H. (1943): A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-96.
- Molotch, H., Noren, L. (2010): (Eds.) *Toilet: Public Restrooms and the Politics of Sharing* (Nyu Series in Social and Cultural Analysis). NYU Press.
- McLeod, S. A. (2007): *Maslow's Hierarchy of Needs*. <http://www.simplypsychology.org/maslow.html> Letöltés: 2014. szeptember 3.
- Stiglitz, J.E., Sen, A., Fitoussi, J.-P. (2009): *Report by the Commission on Measurement of Economic Performance and Social Progress*, Paris.
- Helliwell, J., Layard, R., Sachs, J. (eds.) (2013): *World Happiness Report*,
- Patkós Cs., Tóth A. (2012): A bűnözés néhány térbeli jellemzője a rendszerváltás utáni Magyarországon. *Területi Statisztika*, (52.): 3., 250-263.